

Svedočenje Vesna Levar

*Suprug Vesne Levar, Milan Levar bio je zaštićeni svedok u Hrvatskoj, na nalog Haškog tribunala. Želeo je da svedoči o zločinima koji su se dešavali u Gospiću, za vreme rata. Međutim, ubijen je 28.08.2000. godine, podmetnutom bombom u sopstvenoj kući. Njegov desetogodišnji sin Leon čudom je preživio. "Ja sam pokušala preko svih institucija, pokušala sam kako sam znala i kako sam mogla tražiti nekakvu pravdu, tražiti nekakvo, ne znam kako bi to nazvala, da znam zašto je ubijen, tko ga je ubio. Otprilike znam zašto ali ne znam tko", rekla je Vesna Levar na **Sedmom regionalnom forumu za tranzicijsku pravdu** 16. listopada 2010. u Zagrebu, Hrvatska.*

Vesna Levar: "Pozdravljam sve ovdje prisutne, zahvaljujem se što ste me uopće pozvali ovdje da svjedočim, po koji put već o svojoj tragediji, ali prvi puta na ovako jednom skupu i pred ljudima koji dijele istu sudbinu. Nisam se imala vremena pripremiti i govorit ću nešto, onako kronološki, da bi prikazala događaj koliko toliko u cijelosti, da bi shvatili što je moj pokojni suprug radio, a možda i zašto je poginuo. Ja nisam Ličanka ja sam Slavonka, cijela obitelj moja dolazi iz Slavonije, iz Belišća, '71 godine, kad se naseljavamo na Ličkom Osiku, gdje smo živili sve do rata. Tamo sam završila osnovnu školu, dva razreda srednje škole, provela djetinjstvo, nekakvu mladost, kada odlazim u Beograd na preporuke jedne svoje profesorice da završim za meteorološkog tehničara jer u tadašnjoj Jugoslaviji jedino je tamo ta škola bila, a bila je potreba za radnim mjestom i bila sam stipendista Državnog hidrometeorološkog zavoda. Završavam školu '86 godine, vraćam se u Gospić gdje nakon jedno tri dana nakon diplome počinjem raditi, kao pripravnik, polažem državni ispit, uključujem se u normalni rad meteorološke postaje gdje radim i do dana danas, mislim da ću i do penzije. U svojim izlascima, upoznavanju grada Gospića, upoznala sam i svoga supruga. Bilo je to, kako se kaže, ljubav na prvi pogled. Počeli smo se sastajati, nakon par mjeseci ja sam otišla živjeti k njemu, preselila sam se u Gospić, vjenčali smo se, počeli zajednički život. On je bio automehaničar, bavio se svim što se tiče auta međutim nije bilo dovoljno, moja plaća samo, on je, slabo je bilo posla, i otvaramo taksi službu. Bili smo jedini na području Like, funkcioniralo je solidno. Roditelji mi ostaju na Ličkom Osiku a mi živimo u njegovoj roditeljskoj kući sa njegovom majkom, otac je pokojni bio već tad. Kad je počela balvan revolucija, kad je počeo masovni bijeg iz vojarni, ročnika koji su tada bila u vojsci JNA, pošto smo imali taksi službu bili smo nekako najraspoloživiji da prevozimo te ljude tko je kud trebao, u biti tko je gdje bježao, jer više nije bilo prijevoza, nego vojnika koji su bježali, ročnika, to su bili momci osamnaest devetnaest godina, ljudi koji su bili u miješanim brakovima, koji su spašavali svoje živote već tada. Uključuje se, pojedinci iz grada Gospića, najviše moj suprug, i o svom trošku prevozimo za Rijeku, za Zadar, za Zagreb, gdje se je moglo doć. Oblačimo te ročnike jer su bježali u dresovima, polugoli praktički jer su dolazili sa terena, vježbališta. Došlo je vrijeme da se ta balvan revolucija pretvori u nešto veće, u nekakav rat, to se naslućivalo, i stvara se u Gospiću jedna grupa ljudi koja razmišlja o obrani grada. Međutim na području grada su bile dvije vojarnje i tri skladišta, bilo je dosta oružja i ljudi koji se su htjeli organizirati u obrani grada nisu imali s čim. Tada se ponovno moj suprug uključio jer kako je radio s autima imao je poznanstva i vani, u inozemstvu, imao je tad puno i u Hrvatskoj i u ostalim dijelovima Jugoslavije još tadašnje, pokušava nabaviti oružje,

pokušava popraviti što se je dalo i dok su se oni tako organizirali i pokušavali nešto napraviti počeo je i rat. Odlazi na teren, odlazi na prvu bojišnicu, međutim kako se bio previše angažirao oko nekih predradnji moji roditelji na Ličkom Osiku bivaju izvrgavani svakakvim prijetnjama, pretresima, zet ti je ustaša, ovako, onako, i bivaju protjerani. Međutim oni se vraćaju na Lički Osik, ali početkom rata to je bila okupirana zona, i oni bježe uz pomoć jednog prijatelja, to je bio zadnji trenutak kad su mogli uteći, i bježe u Gospić. Ima osam kilometara Gospić – Osik, tako da su se svi čudili kako su opće došli živi. Uzimaju i mog sina koji je tada imao godinu i po dana i odlaze u smještaj koji im je dao prihvatni centar, kao izbjeglicama. Ja ostajem raditi na meteorološkoj postaji, muž odlazi na front. Meteorološka postaja je radila cijeloga rata jer je bila jako potrebna i neophodna vojsci, međutim ja sam imala tri kolege muške, ja sam bila jedina ženska, koji su bili angažirani maksimalno u vojsci i praktički sam obavljala sama te zadatke. A voditelj postaje, radio je, on je dijete iz miješanoga braka, majka mu je bila Hrvatica a otac Srbin. Radio je i on na postaji, međutim, nije išao na teren tako da smo nas dvoje podnosili najviše taj teret prvih dana. Kako se je događalo što se je događalo, rat se zahuktavao, vojarna su bila aktivne, bile su okupirane ali su bile aktivne u gradu, i dolazi naredba da se majke s djecom maknu iz grada, da će biti veliki napad pa što bude, pao grad ili ne. Ja i moj sin odlazimo u Karlobag, gdje smo bili smješteni u hotelu Velinac jer morali smo napustiti grad, međutim bilo je granatiranje i Karlobaga i majke s djecom su prebačene na Rab a ja i moj sin smo se vratili u Gospić jer ja jednostavno nisam htjela otići na neki otok, iz straha da ćemo ostati izolirani, okupirani, ne znam, bio je, izlaz mi je bio povratak u Gospić i više nisam se micala nigdje iz grada. Ja mislim da je moj sin bio, pa skoro pa jedino dijete u gradu. E ali je bio problem kako s njim, muža nije bilo kod kuće, ja sam radila, uskakala je svekrva koja je bila jako bolesna, nekako smo se provlačili, međutim jednoga trenutka je, promijenila se nekakva vojna vlast u gradu, došli su neki novi ljudi i moj suprug osniva izviđačko-diverzantsku grupu u kojoj je bio zapovjednik. Dobiva neke ljude izvana kako su ih zvali, vukovi rata obučava ih raditi na oružju, upoznaje sa terenom. Savršeno je govorio engleski jezik pa su svi dolazili k njemu, tu stvara neka nova prijateljstva i od tadašnje vlasti, konkretno Tihomira Oreškovića, dobiva zapovijed, on i nekolicina ljudi, jedne noći da izvedu ljude iz skloništa, da ih odvedu, da ih pobiju, čak su dobivali i popise, i moj to suprug kategorički odbija. Tada je počela, u biti te noći kada su ti ljudi odvedeni tada je počela naša kalvarija životna. Još je neko vrijeme bio u vojsci, odbijao je takve i slične zapovijedi i kad je vidio da nema druge skinio se iz vojske '92. godine i odlučio je da ne sudjeluje u zločinima. U tim odvođenjima je stradao i moj voditelj postaje, odveden je sa suprugom koja je bila Hrvatica i sa kćerkom, ubijeni su svi troje, između svih ostalih. Moj suprug, kad je vidio što se događa, pokušavao je prikupiti što više dokaza, materijalnih, da bi ukazao na to što se događa u Gospiću. I s tim je odlučio krenuti sa svojim svjedočenjima, sa izlaskom u javnost, sa obavještavanjima tadašnjih svih struktura u vlasti, u državi, i tada počinju naše konkretne prijetnje, da smo izdajnici, da smo četnici, da smo ne znam što, da nas treba pobiti, nas kao obitelj, treba njega maknuti da ne može svjedočiti. I kad je vidio da nema podrške nigdje u Hrvatskoj krenuo je u Haaški tribunal, htjeo je svjedočiti pred Haaškim tribunalom sa svim dokumenetima. Međutim, nije htjeo prihvatiti njihove uvjete, a uvjet je bio da se preselimo u neke treće zemlje, promjena identiteta i ne znam šta već oni su sve nudili, međutim on to nije htio prihvatiti jer je rekao da je branio svoj grad, da je branio svoju zemlju i da nema razloga da iz njega bježi. Tada je dobio status zaštićenog svjedoka u Hrvatskoj i Haaški tribunal je zatražio njegovu zaštitu ovdje u Hrvatskoj, međutim zaštita je došla do Zagreba i zagubila se. U međuvremenu, Haaški tribunal je djelovao, dolazio je u Gospić, ispitivao je te činjenice. U mom stanu su se odvijale bezbroj svjedočenja, moj suprug je dovodio svjedoke u stan da bi ih Haaški tribunal ispitivao, prevodioca nismo

trebali jer je on savršeno prevodio hrvatski. Oni su sve uredno prikupljali dokaze mada se tad nije ništa pokretalo. Kad je shvatio da ni Haaški tribunal ne želi djelovati, ili nije mogao, ili zbog nekog razloga još nije bilo vrijeme, odlučio je ponovno izaći u javnost, javno ponovo svjedočiti, jer je smatrao da što više ljudi zna da će biti bolje. Međutim to je za Haag bilo presudno, da mu kažu da ne smije izlaziti u javnost pošto je zaštićeni svjedok, i da ako bude izlazio da će mu se taj status ukinuti. U to neko vrijeme se počelo događati i suđenja za ratne zločine, okrivljeni su ljudi koje je on izravno optuživao i postalo je preopasno za njega da bude živ jer je mogao svjedočiti a imao je s čim. 28.08.2000. godine je ubijen, znači devet godina, osam godina poslije nego se je skinuo iz vojske. Ubijen je postavljenom bombom u svojoj kući, u dvorištu, dok je radio na jednom autu. Nikad se neće znat kako se je bomba aktivirala, u dvorištu nije bio nitko nego on i moj sin koji je slučajno preživio i bio je jedinim svjedokom, ali je tad imao deset godina. Od tad je prošlo deset godina otkad je on ubijen, ja sam pokušala preko svih institucija, pokušala sam kako sam znala i kako sam mogla tražiti nekakvu pravdu, tražiti nekakvo, ne znam kako bi to nazvala, da znam zašto je ubijen, tko ga je ubio. Otprilike znam zašto ali ne znam tko. Tko je izdao nalog, kome je najviše zasmetao. U tih deset godina zadnjih se dogodilo da su isti ti ljudi koje je on optuživao i optuženi za ratni zločin, znači nije govorio bez veze, nešto je vjerojatno se dogodilo. Do dana danjašnjega nisam dobila nikakav odgovor, osim što sam putem suda dobila odštetu od države jer ga nije zaštitila na nalog koji je Haag izdao, to je bilo prije pet ili šest godina, i ništa više. Sada sam krenula ponovo u potragu nakon deset godina za nekakvim svojim pravima a najviše to da znam tko ga je ubio. Ispočetka nakon samoga ubojstva su se zahuktale i zajurile sve službe u Hrvatskoj, kroz kuću mi je prošlo, ne znam tko sve nije. Osobno su mi dolazili i pojedini ljudi iz vlasti tadašnje, osobno sam se obraćala svima kojima sam smatrala da sam, pa i do ovdje prisutnog Stjepana Mesića koji je imao veliku volju da se nešto napravi, ali nije se napravilo ništa. Sad se obraćam sadašnjem predsjedniku Ivi Josipoviću, sa istim zahtjevima kao prije deset godina, nadam se da će se nešto pokrenut, da će se nešto okrenut, da će doći istina na vidjelo, da će se napokon znat što se dogodilo i zašto, vjerovatno se to već zna ali je to javna tajna. Kako ja živim, živim, eto, tako. Poslije smrti godinu dana uz policijsko osiguranje, dvadeset četiri sata dnevno, ni po kruh nisam smjela bez policije, zašto, ja nisam tražila, bila sam u takvoj opasnosti da sam to vjerojatno morala imat. Ne znam da li mi je bilo teže tad ili kasnije, bilo je još teško ostati u Gospiću, čak sam dobila ponudu da se maknem iz Gospića bilo gdje, da će mi se osigurati sve, ali dok sam tamo ne može, zašto tamo ne može ne znam, ja tamo imam posao, ja tamo živim tamo sam odrasla, tamo je moje dijete rođeno, završilo školu, tamo je moj suprug bio, taj smo grad branili, zašto bi ja izašla iz njega. Ostala sam tamo, ostajem i dan danas, jednostavno nemam kud, a smatram da ako se tad nije ništa dogodilo sad vjerojatno neće mada sumnja uvijek postoji i na neki način mi je život i dalje ugrožen dok se ne otkrije ubojica mog supruga. Ali možda se promijenilo nešto u ljudima pa možda netko progovori. Ja bih stvarno htjela znati istinu, mislim da mi je i ovo prilika da se ponovno pokrene nakon svih tih godina to pitanje jer odgovori još uvijek čekaju. Ja vam se zahvaljujem na saslušanju.“